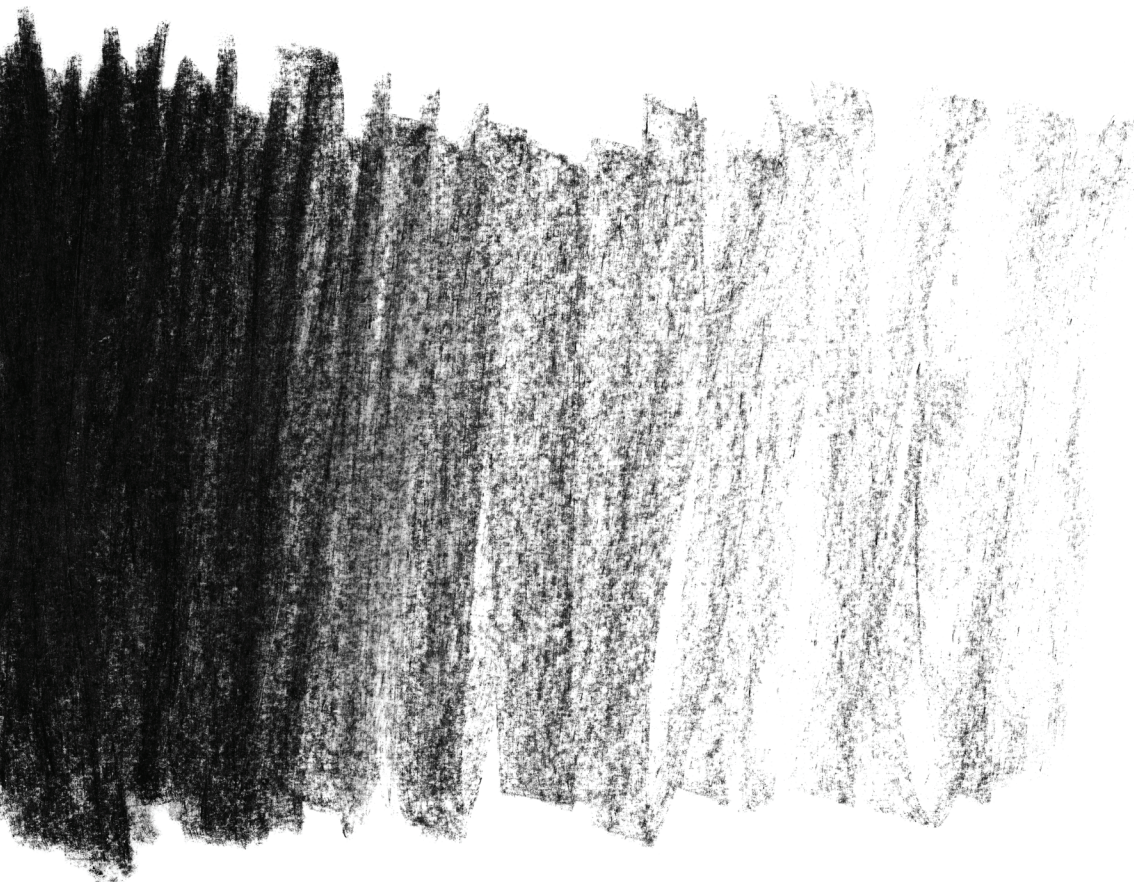

Izstāde

Gunārs Astra

Brīvības cīnītājs

LATVIJAS
OKUPĀCIJAS
MUZEJS

Izstāde
**“Pieminot Gunāru Astru (1931–1988) –
brīvības cīnītāju un personību”**

Gunārs Astra:

*“Patstāvīgi domāt un vērtēt, dzīvojot pēc savas
pārliecības. Tas brīvu cilvēku atšķir no nebrīva, verga.
Citādi dzīvojot neesmu spējīgs, lai nezaudētu savās acīs
cilvēcisku cieņu.*

*Es esmu tāds kāds esmu – visur un vienmēr bez
kompromisiem jebkuros apstākļos. Tā vārdā esmu
spējīgs upurēt visu – arī savu tā saucamo brīvību.*

*Tā ir tikai lielās zonas [Padomju Savienība] apmaiņa
pret mazo [ieslodzīto nometnes]. Tur atrodoties mani
nenomāc mānīgā ilūzija, ka esmu brīvs cilvēks. Tur es
atrodos savā vietā. Vietā, kur jāatrodas visiem citādi
domājošiem mūsu iekārtā.”*

**Latvijas patriots un brīvības cīnītājs.
Par nepakļaušanos padomju okupācijas varai un
tās ideoloģijai notiesāts 1961. un 1983. gadā.**

1983. gadā tiesas sēdē Gunāra Astras teiktie vārdi:
*“Es ticu, ka šis laiks izgaisīs kā jauns murgs. Tas dod
man spēku šeit stāvēt un elpot. Mūsu tauta ir daudz
cietusi un tādēļ iemācījusies, un pārcietīs arī šo tumšo
laiku.”* bija drosmīga un atklāta apsūdzība Padomju
Savienības okupācijas režīmam.

Gunārs Astra

(Rīga, 1931. gada 22. oktobris - Ļeņingrada, 1988. gada 6. aprīlis)

Dzimis Lariona Astras (līdz 1925. gada novembrim Astratjevs, 1902–1971) un Elzas Ernestīnes (dzimusi Anuševiča, 1903–1971) ģimenē. Brāļi Harijs (1925–2019) un Leons (1941).

1947. gadā beidza Rīgas pilsētas 48. pamatskolu

1952. gadā beidza Rīgas elektromehānisko tehnikumu ar radiotehniķa kvalifikāciju, strādāja rūpnīcā VEF par inženieri–konstruktoru, vēlāk par vecāko inženieri–normētāju

1952.–1953. gadā īslaicīgi studēja Vissavienības Juridiskā neklātienes institūta Latvijas filiālē

1954. gada oktobris–1956. gada februāris dienests Padomju armijā Kaļiņingradas apgabalā un Latvijā

1956–1958. gada oktobris darbs rūpnīcā VEF

1958. gadā iestājās Rīgas Pedagoģiskā institūta Valodu un literatūras fakultātes Angļu valodas nodaļas neklātienē

1958. gada septembrī pārcelts uz Latvijas Valsts Universitātes Vēstures un filoloģijas fakultāti, kur līdz arestam 1961. gada februārī neklātienē studēja angļu valodu

1959. gada marts–septembris strādāja A. Popova Rīgas radio rūpnīcas Darba rīku cehā par 1. kategorijas vecāko inženieri–konstruktoru

1959. gada novembris–1961. gada februāris Latvijas Valsts Universitātes Vēstures un filoloģijas fakultātes Skaņu un gaismas uzskates laboratorijas laborants

1976. gada aprīlis–1978. gada janvāris strādāja rūpnīcā “Straume” par elektromontieri 1978. gada februāris–1979. gada decembris strādāja Rīgas Elektromašīnbūves rūpnīcas Tehniskās kontroles nodaļā par elektroaparātu komplektēšanas kontrolieri

1980. gada februāris–1983. gada septembris Rīgas ceļu pārvaldes 1. kategorijas ceļu strādnieks. Faktiski viņa galvenais iztikas avots šajā laikā bija puķu audzēšana un tirdzniecība.

1988. gada 1. martā, dodoties uz Ļeņingradu tirgot puķes, G. Astra pēkšņi saslima. Viņš tika ievietots slimnīcā, vēlāk pārvietots uz kara hospitāli, kur viņam veica sirds operāciju. Slimošanas laikā ārstu uzstādītās diagnozes vairākkārt mainījās, savukārt pēcnāves ekspertīzē neatkarīgi ārzemju speciālisti netika pielaisti. Mīklainie G. Astras nāves apstākļi radīja aizdomas, ka VDK viņu noindēja, taču oficiāli pierādīta šī versija nav.

Brāļi Harijs un Leons par brāli Gunāru

“Gunāra galvenais impulss bija ziņkārība. Viņam viss ārkārtīgi interesēja. Sevišķi viss tas, kas nāk no tās puses. Raksturs nelaužams. Visos apstākļos nekāda kompromisa. Pēc 15 ieslodzījuma gadiem viņš atgriezās cits cilvēks. Cits rūdiņums un stingra pārliecība.”

Harijs Astra

“Tajā laikā, kad varēja būt iesākusies mana brāļa brīvdomība, tā bija izteikta zinātkāre. Izteikta vēlēšanās saprasts kas ir kas.

Tā laika sistēmā – padomju iekārtā – cilvēkiem lika skatīties uz lietām un notikumiem tā, kā tas bija nepieciešams valdošajai iekārtai. Cilvēkiem, kas neļāvās šai iedarbībai, sākumā tīri stihiski, šāda pozīcija nebija pieņemama. Viņi centās iegūt informāciju arī citos ceļos.

Mans brālis bija viens no viņiem. Vēlēšanās saprast lietu patieso saturu. Vēlēšanās kļuva par nepieciešamību.”

Leons Astra

1.

Brāļi Astras: (no kreisās) Leons, Gunārs un Harijs. Rīga, 1947. gada 1. augusts.

2.

Astru ģimene: Harijs, tēvs Larions, Gunārs un māte Elza. Rīga, 1960. gada 13. janvāris.

3.

Gunārs Astra (trešais no kreisās) dienesta laikā Padomju armijā. Kaļiņingradas apgabals, 1954. gada decembris.

4.

Vēstule brālim Harijam no dienesta Padomju armijā.
Sovetska, Kaļiņingradas apgabals, 1954. gada 9. decembris.

“Sveiks, Hari!

Pēc nepilnu 12 stundu brauciena vakar no rīta ieradus Austrumprūsijā, Sovetskas (Tilsit) pilsētā, kur man, itkā, būšot jāuzturas viss dienesta laiks. Apstākļi šeit rādas būt labi – dzīvošana grandiozā, stabilā 5 stāvu mājā. Pilsētiņa arī kādreiz bijusi visai simpātiska, pat tramvajs ir gājis.”

5.

Vēstule brālim Harijam no dienesta Padomju armijā. Ādaži,
Latvija, 1955. gada 22. jūnijs.

6.

Brāļi Astras: (no kreisās) Leons, Gunārs un Harijs. Gunārs
Astra atvaļinājumā no dienesta Padomju armijā. Latvija,
1955. gads.

7.

Gunāra Astras cepure ar kokardi un burtiem DJK [Daugavas
Jahtu klubs].

1950. gadu sākumā, mācoties tehnikumā, Gunārs Astra sāka
nodarboties ar burāšanas sportu, kas viņam labi paveicās.

8.

Gunārs Astra (stāv 4. no kreisās) ģimenes lokā tiekoties
ar Eduardu Berklavu (stāv blakus Gunāram) un Gunāru
Freimani (stāv 3. no labās). Rīga, 1988. gada 9. februāris.

Gunāra Astras fotogrāfija Latvijas PSR VDK sastādītā lietā. 1961. gads.
(Latvijas Nacionālais arhīvs – Latvijas Valsts arhīvs)

Gunāra Astras politiskā darbība un aresti

1950. gados Gunārs Astra klausījās ārzemju radio raidījumus, kolēģu un paziņu vidū vairākkārt izteica neapmierinātību par Latvijas rusifikāciju un dažādām PSRS problēmām.

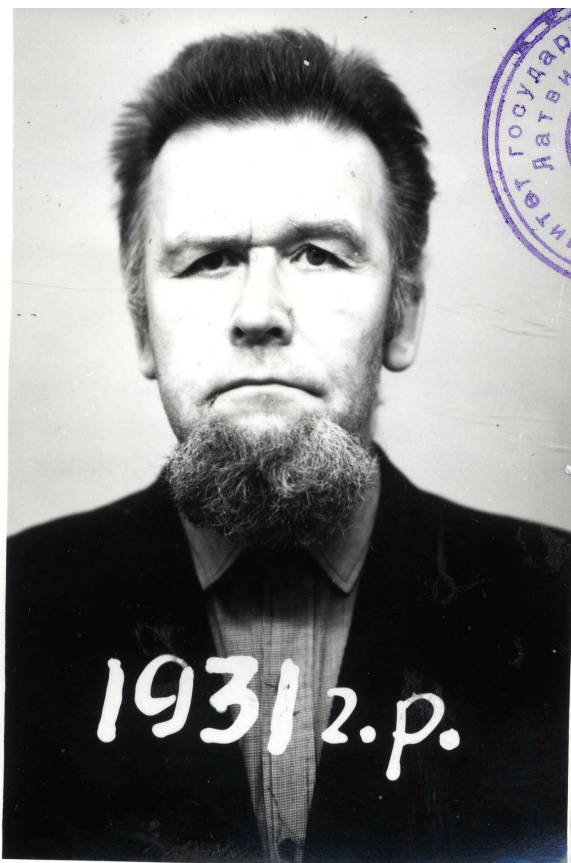
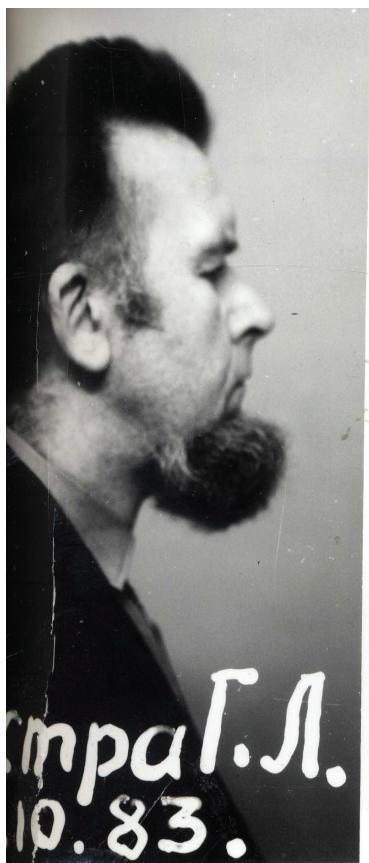
1958. gada janvārī un arī vēlāk Rīgā G. Astra bija ticis ar dažiem ASV vēstniecības Maskavā darbiniekiem (vai varbūt citiem cilvēkiem, kas uzdevās par ASV diplomātiem), ar vismaz vienu trimdas latvieti – Gaidu Priedīti – un pēc tam ar viņu sarakstījies.

1961

1961. gada 22. februārī Latvijas PSR VDK darbinieki veica kratīšanu G. Astras dzīvoklī un 23. februārī viņu arestēja.

1961. gada oktobrī Baltijas kara apgabala Kara tribunāls piesprieda 15 gadus ieslodzījumā par dzimtenes nodevību, pretpadomju aģitāciju un propagandu.

Pēc atgriešanās Rīgā 1976. gadā Gunārs Astra turpināja uzturēt sakarus ar bijušajiem politiskajiem ieslodzītajiem, pārtulkoja Baltijas valstu pretošanās kustības aktīvistu parakstīto politiskā memoranda Baltijas harta (1979) tekstu latviešu valodā, darbojās konspiratīvajā Latvijas Neatkarības kustībā, lasīja un pavairoja (fotografējot) padomju režīma ideoloģijai neatbilstošu literatūru – trimdā izdotu latviešu rakstnieku un vēsturnieku darbus, A. Solženicina darbu “Gulaga arhipelāgs” (krievu valodā), Džordža Orvela romānu “1984”.

Gunāra Astras fotogrāfija Latvijas PSR VDK sastādītā lietā. 1983. gads.
(Latvijas Nacionālais arhīvs – Latvijas Valsts arhīvs)

1983

1983. gada 15. septembrī Gunāru Astru arestēja. Izmeklēšanas gaitā viņš principiāli atteicās sadarboties ar Valsts drošības komitejas darbiniekiem, prokuratūru un tiesu, nesniedzot nekādas liecības par sevi un citiem cilvēkiem.

Viņa atbildes bija:

“Es atsakos sniegt paskaidrojumus. Pēc būtības es atsakos sniegt liecības.”

1983. gada 19. decembrī Latvijas PSR Augstākā tiesa G. Astru atzina par vainīgu pretpadomju aģitācijā un propagandā un piesprieda 7 gadus ieslodzījumā, 5 gadus noņemtajumā, kā arī atzina viņu par “sevišķi bīstamu recidīvistu”.

Gunārs Astra

**19 gadus, 4 mēnešus un 16 dienas
atradies ieslodzījuma vietās Padomju Savienībā**

Pirmais ieslodzījums

No 1962. gada ieslodzījumā noņemts Mordovijas APSR. No 1972. gada jūlija ieslodzījumā stingra režīma noņemts Perma-36 Permas apgabalā. Atbrīvots 1976. gada 23. februārī.

Otrais ieslodzījums

1984. gada martā etapēts no Rīgas uz ieslodzījuma vietu. Ieslodzījumā stingra režīma noņemts Perma-36 un noņemts Perma-35 centrālajā slimnīcā 1987. gada 7.-18. maijā un 1987. gada 8. decembrī-1988. gada 9. janvārī. Etapēts uz Valsts drošības komiteju Rīgā 1988. gada 9. janvārī. Atbrīvots 1988. gada 1. februārī.

9.

Vēstule brālim Harijam ar lūgumu atsūtīt grāmatas.
Mordovijas APSR, 1962. gada 31. oktobris.

10.

Apsveikuma kartīte ar Rīgas Pulvertorņa zīmējumu.
Sūtījis Gunārs Astra brālim Harijam no ieslodzījuma noietnē
Perma-36 1972. gada decembrī. Atklātnes sūtījis Gunārs
Astra no noietnes Perma-36 brālim Harijam 1985. un 1987.
gada novembrī.

11.

Vēstule brālim Harijam. Mordovijas APSR,
1971. gada 28. novembris.

“Labvakar, Harij.

*[..] Līdzās laika trūkumam (tomēr!) mani ierobežo sīkās
peļņas iespējas šajā aplokā – visa aldziņa praktiski aiziet par
grāmatām.*

*Tad nelaižu garām nevienu Rīgā izdodamu tāda tipa grāmatu
kā Degoša sala, Plūdoņa poēmas, Muntē San Mikēlu,
Aivenho, Cilvēks, kas smejas u.tml.”*

Vēstule tēvam. Mordovijas APSR, 1971. gada 28. novembris.

“Mīļo tēv,

*Sūtu Tev daudz sveicienu un labu dienu vēlējumus no
Mordovijas. [..] Kā saprotu Tu turies diezgan vāji. Neaizmirsti,
ka mēs visi esam vīri un nedrīkstam liekties zem bēdu
nastas. Nav vairs tālu tā diena, kad spiedīšu Tavu roku.[..]”*

12.

Gunārs Astra (vidū) ieslodzījumā. Mordovijas APSR,
1965. gada 8. augusts.

13.

Vēstule brālim Harijam. Mordovijas APSR,
1971. gada 27. decembris.

“Labvakar, Harij,

Taču pamēģiniet noticēt – kā tic fanātiski musulmāņi, budisti un katoļi – noticēt kā dogmai – jūsu vēstules mani saista pie dzīves vairāk kā maize. Ne jau vēstulu garums un forma ir svarīgi – galvenais ir pienākšanas fakts. Vēstule no jums ir līdzīgi kārtējam sirdspukstam – ja ritms nojūk, cilvēks ar pieaugošām bažām gaida nākamo.”

14.

Vēstule brālim Harijam ar lūgumu atsūtīt kakao, kafijas pupiņas, rozīnes, ķiploku, citronu, askorbīnskābi, kā arī aploksnes, markas un dārzeņu, puķu sēklas. Mordovijas APSR, 1972. gada 19. marts.

Nometnē ieslodzītais drīkstēja saņemt vienu bandroli ik 6 mēnešus.

15.

Pirmā vēstule no nometnes Perma-36 brālim Harijam.
Permas apgabals, 1972. gada 16. jūlijs.

“Sveiks, Harij,

[..] Esmu jau puslīdz atguvies no ceļa un stājos uz sliedēm. Veselība turās.”

16.

Vēstule brālim Harijam ar lūgumu atsūtīt puķu sēklas un sīpolus. Permas apgabals, 1973. gada 8. marts.

17.

Vēstule brālim Harijam un klāt pielikta koka lapa ar uzrakstu
“Urālos jau rudens 1.8.73”. Permas apgabals,
1973. gada 1. augusts.

18.

Pēdējā vēstule no Krievijas ceļā uz Latviju brālim Harijam ar
uzrakstītu atgriešanās ceļu: Kučino-Čusovaja-Perma-Kirova-
Kostroma-Jaroslavlja-Bologoje-Ļeņingrada (?)-Tallina (?)-
Rīga. Jaroslavlja-Ļeņingrada, 1976. gada 23. janvāris.

19.

Finiera koferis.

Ar krāsu krievu valodā uzrakstīta saņēmēja – brāļa Leona
Astras adrese Latvijā un nosūtītāja – Gunāra Astras –
ieslodzījuma vietas adrese. 1976. gads.

Likteņa biedri par Gunāru Astru

“Garie ieslodzījuma gadi, stress un pastāvīgais nervu sasprindzinājums nemazināja Gunāra Astras pārliecības spēku, nemazināja arī prāta asuma suģestējošo pievilcību un pārliecināšanas spējas, nedz gribu cīnīties.”

Agris Šefers

“Astra, būdams garā un fiziski reti stiprs, lēģera “dubļu” pusi, izskatījās, vispār nepārdzīvoja”.

Bruno Javoišs

“Gunārs bija domājošs cilvēks. Viņā bija sāpe par Latviju, tās kultūru un likteni. Kā domājošs cilvēks viņš bija bīstams [padomju varai]. Īpaši bīstams valsts noziedznieks.”

Nikolajs Brauns

20.

Helēna Celmiņa. Glezna “Mordovijas soda nometņu slimnīcas pagalms”.

Audeklis, eļļa. Ņujorka, ASV, 1979.

Helēna Celmiņa (1929–2017)

No 1957. gada tikās ar Latvijas ostās iebraukušajiem ārzemju jūrnikiem, saņēma no viņiem ārvalstīs izdotas “pretpadomju un antikomunistiska satura” grāmatas un žurnālus, sarunās ar citiem cilvēkiem “nomelnoja” dzīves apstākļus Padomju Savienībā un izteica vēlmi izbraukt uz ārzemēm.

Arestēta 1962. gada jūnijā. Piespriesti 4 gadi ieslodzījumā stingra režīma labošanas darbu kolonijā un mantas konfiskācija. Ieslodzījumā nometnē Mordovijas APSR. Atbrīvota 1966. gada jūnijā.

21.

Ieslodzīto darba normas Baraševas noietnē. Mordovijas APSR, 1960. gadi.

Mordovijas APRS bija trīs politieslodzīto noietnes – NNr. 7, 11, 17 (Sosnovka, Javas un Baraševa) un 3. noietnē bija slimnīcas zona.

1960. gadu sākumā 11. noietnē bija vairāk kā 2 000 ieslodzīto, vairāk par 2 000 ieslodzīto bija arī 7. noietnē. Ik pēc gadiem ieslodzītos pārcēla no vienas noietnes uz otru. Darbs gaterī, celtniecībā.

22.

Apliecinājums.

Izdevis labošanas darbu noietnes “ЖХ - 385/3” priekšnieks 1963. gada 26. oktobrī par to, ka ieslodzītais Uldis Ofkants no 1963. gada 12. jūlija līdz 10. septembrim piedalījās kvalifikācijas paaugstināšanasursos un nokārtoja gatera meistara eksāmenu. Mordovijas APSR, 1963. gada 26. oktobris.

Uldis Ofkants (1941–2008)

Arestēts 1962. gada maijā par “pretpadomju” literatūras glabāšanu un izplatīšanu un dalību “pretpadomju” organizācijā, kuras mērķis ir Baltijas atdalīšanās no Padomju Savienības. Piespriesti 10 gadi ieslodzījumā stingra režīma labošanas darbu kolonijā. Atbrīvots 1972. gada maijā.

23.

Kastīte.

Izgatavoja Agris Šefers ieslodzījumā un uzdāvināja Ērikam Raimondam Miķelsonam 1967. gada 2. septembrī, kad viņu atbrīvoja no ieslodzījuma. Mordovijas APSR, 1967. gads.

Agris Šefers (1940)

1961. gada 20. aprīlī mēģināja bēgt uz Rietumvāciju; lai pretotos robežsargiem, iegādājās ieročus, aizdzina automašīnu, ar kuru gatavojās braukt uz robežu. Arestēts 1961. gada 24. aprīlī. Piespriesti 10 gadi ieslodzījumā. Ieslodzījumā kopā ar G. Astru Mordovijas APSR. Atbrīvots 1971. gada 21. aprīlī.

Ēriks Raimonds Miķelsons (1929–2008)

Arestēts 1962. gada septembrī par “pretpadomju” satura vēstulēm par Komunistiskās partijas biedriem. Piespriesti 5 gadi ieslodzījumā pastiprināta režīma labošanas darbu kolonijā. Atbrīvots 1967. gada septembrī.

24.

Atklātne.

Viktors Kalniņš un Knuts Skujenieks to dāvināja Ērikam Raimondam Miķelsonam no Metnē Mordovijas APSR 1966. gada 11. augustā.

Viktors Kalniņš (1938–2001)

Arestēts 1962. gada aprīlī par “pretpadomju” literatūras glabāšanu un izplatīšanu un dalību “pretpadomju” organizācijā, kuras mērķis ir Baltijas atdalīšanās no Padomju Savienības. Piespriesti 10 gadi ieslodzījumā stingra režīma labošanas darbu kolonijā. Atbrīvots 1972. gada aprīlī.

“no slimnīcas zonas” – Knuta Skujenieka desmit dzejoļi. Dzeja sacerēta un pierakstīta ieslodzījuma laikā nometnē Baraševā, Mordovijas APSR 1968. gada decembrī–1969. gada janvārī.

Knuts Skujenieks (1936–2022)

Arestēts 1962. gada aprīlī. Glabāja un izplatīja “pretpadomju” literatūru. 1956.–1960. gadā uzrakstīja “pretpadomju” satura dzejoļus. Piespriesti 7 gadi ieslodzījumā stingra režīma labošanas darbu kolonijā. Atbrīvots 1969. gada aprīlī.

VI

ir tādas dienas kad saule nevar
un pelnaina gaisma pa rītu staro
un dzīslaina debess elpojot lēni
gulstas uz eglēm

ir tādas dienas kad dvēsele nosalusi
vēcina spārnus pa sfēru sfērām
un tev viņas nav
un tu viņu jūti
kā nogrieztā roka jūt piecus pirkstus
visus pa vienam

ir tādas dienas un tā tu dzīvo
un tu esi vidū cietoksnī baltā
un atslēgas pazaudētas vai iemestas sniegā
līdz pavasarim

tu nevari
saule nevar
šodien nevar neviens
no vistālākām sfēru sfērām

saule raugās uz dvēseli dvēsele raugās uz egli
es raugos uz sevi
visi saka viens otram vecīt viss būs uz goda
bet nevar

un gala nav

/Knuts Skujenieks/

26.

Piezīmes par basketbola spēlēm starp ieslodzītajiem igauņiem, latviešiem, lietuviešiem. Pierakstījis Jānis Dembovskis. Mordovijas APSR, 1962.–1966. gads.

Jānis Dembovskis (1940)

Dienējot Padomju armijā, sarunās ar dienesta biedriem izteicās, ka Latvijai jābūt brīvai no Krievijas, vāca patronas. Arestēts 1961. gada jūlijā. Piespriesti 5 gadi ieslodzījumā pastiprināta režīma labošanas darbu kolonijā. Ieslodzījumā nometrnēs Mordovijas APSR.

27.

Laiviņas tipa cepures, pašūtas no tumša auduma. Priekšpusē virs naga ar divām melnām pogām piepogāta auduma lenta, paredzēta cepures diametra samazināšanai un palielināšanai. Mordovijas APSR, 20. gs. 60.–70. gadi.

28.

Melnās tējas paciņu etiķetes.

29.

Tējkannu Nikolajam Braunam uz ieslodzījuma vietu nometrnē Permas apgabala Kučino ciemā atveda māte dzejniece Marija Komissarova 1975. gada vasarā. Tējkanna lietota, lai pagatavotu stipru tēju, kas daudzkārtīgi dzerta kopā ar likteņa biedru Gunāru Astru savstarpējo sarunu laikā ieslodzījumā nometrnē Perma-36.

Nikolajs Brauns (1938)

1969. gada 15. aprīlī dzejnieks, rakstnieks, tulkotājs arestēts Ļeņingradā, apsūdzēts par antikomunistisku un reliģisku propagandu, Ļeņina mauzoleja spridzināšanas un atentāta pret L. Brežņevu gatavošanu, paša dzejas izplatīšanu sakarā ar padomju karaspēka ievēšanu Čehoslovākijā 1968. gadā.

Piespriesti 7 gadi ieslodzījumā stingra režīma nometnē un 3 gadi nometinājumā. No 1970. gada pavasara ieslodzījumā nometnēs Mordovijas APSR, no 1972. gada līdz 1976. gadam – nometnē Perma-36 Permas apgabalā, no 1976. gada aprīļa – 3 gadi režīma izsūtījumā Tomskas apgabalā. 1979. gadā atgriezās Ļeņingradā.

30.

Ieslodzīto izgatavota detaļa nometnē Perma-36. Permas apgabals, 20. gs. 70.–80. gadi.

Permas apgabalā nometnes atradās 250 km aiz Sverdlovskas, 5-10 km attālumā viena no otras. Nometnes bija stingri apsargātas, apkārt daudz žogu. Nometnes Perma-37 dzīvojamā barakā 60-70 cilvēku. Darbs no plkst. 8.00 līdz 17.00. Darbs galdniecībā.

31.

1984. gada 11. marta nometnes Perma-37 administrācijas paziņojums Guntai Rožkalnei par to, cik bandroles, vēstuļu un tikšanos saskaņā ar likumu pienākas ieslodzītajam Jānim Rožkalnam.

Jānis Rožkalns (1949)

Darbojās konspiratīvajā Latvijas Neatkarības kustībā. Arestēts 1983. gada aprīlī. Piespriesti 5 gadi ieslodzījumā stingra režīma labošanas darbu kolonijā un 3 gadi nometinājumā. Ieslodzījumā nometnē Perma-37. Atbrīvots 1987. gada februārī.

Apolinārijs Ulass. Zīmējums "385 / 11-9".

Papīrs, tuša. Potjma, Mordovijas APSR,
1961. gada 8. oktobris.

Zīmējums "Trešā lāgerī slimnīcā / slimais gulj".

Papīrs, parastais zīmulis. Potjma, Mordovijas APSR,
1964. gada 7. janvāris.

Apolinārijs Ulass (dz. Plotkāns, 1920)

Arestēts 1953. gadā, notiesāts "par dzimtenes nodevību un līdzdalību nelegālā pretpadomju organizācijā" (pēc vecāku deportācijas 1949. gada 25. martā pievienojās nacionālajiem partizāniem). Piespriesti 25 gadi ieslodzījumā un 5 gadi nometinājumā. Ieslodzījumā atradies nometnē Vorkutā, Komi APSR un Potjmā, Mordovijas APSR. Atbrīvots 1966. gadā. Ieslodzījumā Potjmā, Mordovijas APSR A. Ulass sāka zīmēt, izmantojot no Latvijas atsūtītos krāsainos zīmuļus un eļļas krāsas, vēlāk arī tušu.

Tamim 2.11

Sosnovā,
1964. g. 4. janv.

Sveiciens, Vairi,

Pasveiciens!

- Šee. pēdējā dienā saņemtu Tam baudioll
ar angļu, arām "fr. J. un T." domiem kalludā-
riem un ariem stobinēm ar vitamīniem. Šie pal-
dēs! - tā putas tēs? (ar u/2 Jauņgadu at-
gūtas no kļūmīgas?)

Atstāvē, rHC apgādā pda arēp valodnieka
Džonpa gūnas vārdnīca - ļoti nērtīga lieta.

Liagu tēt je paldēbas man to sagādāt -

|| Дарюте Д. Чубапа англійского उपयोगе
м., rHC, 1.59., 63 r.

- To parādījis šj. Stemlenu grāmata - esmu
lāz šim laistpo tūnāriem vienā noma grābā - "The Winters
of Our Ancestors" - kielāmi šis nodabums pāstul-
kots "Ziņa grābā nāvē" - un esmu sapūstā.
It pavisā grāmata saucas "Henrykuna. Kļapal
tūpātūsa - tēt", M., Tūmētūgāt, 0.69, 63. (Nēbān
lēv, na ar šis dārdē tūs ļoti labi - kad hūst
glāstpo pēt, liagu atsuti.

Beļētūā "Johne tūmē" uzgāpū nēt vienā
grāmātū, kūrē grābā tēt tēt

|| Мадд А. Шегеме б чиньтэжы, М., Мызг. унств. м-т.
1.40, 63.

no telegrama m ar Janabreth atkald, man turmas ky to atkaldet.

- Man nacies dyrdet par to, ka Tu est pasacs boret les natus. Leto pircaps par to un tuu, ka tos ta gassis, ta ucceita. Atenti man katu snicsti, lai vau radet ses pircstata par to, kada ta bus. Cu talu pau vi?

ka putas mate? Mani parster dya ta nomesta un snardaha, ar katu vnu man raustipa gntapas dievas decembra Jaku ma. fuo gan vnu nem spetu?

Osai Tani krusni vesli? Aprdeju, ka Jashua hpusi slunvca - kas namas? ka skapas Gntam, ka vccas snote? kadu pircsmeti vnuam patu, lahan, ar vadrem pa-piespifes? Vaukt tade nung vas? Pa-tasti, tuqpu - tagrd, jenua, tcon kadu budi tau atrast var.

- Poc slunvca man mienos boro-daks pait tmai 14. paut. Paratcus mienos boro ar vghabotu vcienu - katu dievu tesdalgtra pims un gala - larnam ap 70g. - pa, un baltmaspe!

- attasti to fuost vas vclams veyas arastigi attastitas ptilas del. - Jutos uz goda. Lasus Best mienos - 10 ÷ 0. - Tu drosi vnu no

matci npranvita fuot, ka mana dyre gual-nas - par suti pimus raustipa vnuad, po fuostu, ka is fast, vnu spicentus. Osai ta bpa?

Aprno vesli, mervien Janjevu. Palovis par Janvada telegramu. Gurms

Režīmam bīstamie politiešlodzītie

1972.-1992. gadā Permas apgabala nometnēs Perma-35, Perma-36 un Perma-37 (oficiālais nosaukums labošanas darbu kolonijas BC-389/35, BC-389/36 и BC-389/37) bija ieslodzīti īpaši bīstami valsts noziedznieki – režīmam bīstamie politiešlodzītie, kuri bija notiesāti pēc KPFSR Kriminālkodeksa (1926) 58.panta, PSRS likuma “Par kriminālu atbildību par valsts noziegumiem” (1958) 1.-10. panta, KPFSR Kriminālkodeksa (1960) 64.-73.panta un analogiskiem PSRS republiku Kriminālkodeksiem. Kopā 995 ieslodzītie.

Nometnēs Perma-35, Perma-36 un Perma-37 bija ieslodzīti baltiešu nacionālās pretošanās kustības dalībnieki:

latvieši Kārlis Augusts Vētra (1920), Žanis Skudra (1924–1994), Gunārs Freimanis (1927–1993), Ints Cālītis (1931), Juris Ziemeļis (1941–1988), Jānis Rožkalns (1949), Jānis Vēveris (1954) un citi

igauņi Marts Nikluss (1934), Heiki Ahonens (1956)

lietuvieši Balys Gajauskas (1926–2017), Viktoras Petkus (1928–2012), Antanas Terleckas (1928), Jonas Pakuckas (1937), Sigitas Tamkevičius (1938)

disidenti un cilvēktiesību aizstāvji:

ukraiņi Ļevko Lukjaņenko (1928–2018), Stepans Hmara (1937), Vasils Stuss (1938–1985), Josips Tereļa (1943–2009), Semjons Gluzmans (1946)

ebrejs Nātans Šaranskis (1948)

krievi Jurijs Orlovs (1924–2020), Sergejs Kovaļovs (1930–2021), Gļebs Jakuņins (1934–2014), Nikolajs Brauns (1938), Vladimirs Bukovskis (1942–2019)

33.

Gunāra Astras pārfotografētās grāmatas 1970. gadu beigās–1980. gadu sākumā:

Jānis Grīns. Dadzīvotāji rezonē. Zviedrija, 1951.

Arnolds Spekke. Atmiņu brīži. Zviedrija, 1967.

Jānis Jūrmalnieks (A. Baloža pseidonīms). Latvijas iekļaušana Padomju Savienībā. Tās priekš- un pēcspēle. Stokholma, 1973.

Agnis Balodis. Baltijas republikas Lielā Tēvijas kara priekšvakarā. Zviedrija, 1980.

Aleksandrs Solžeņicins. Gulaga arhipelāgs. Bruklina, 1975.

34.

Bloks ar Harija Astras piezīmēm Gunāra Astras tiesas laikā. Rīga, 1983. gads.

35.

Zila kastīte fotofilmiņu glabāšanai.

Kastītē ievietotas 15 filmiņas, kurās pārfotografēta aizliegtā literatūra: grāmatas, avīzes un karikatūras. 1980. gadi.

Pašizdots aizliegtās literatūras izdevums –

Atis Lejiņš. Gorkija iela 11a jeb ceļš atpakaļ uz mājām. Zviedrija: Memento, 1976.

Aleksandrs Orlovs. Тайная история сталинских преступлений. (Staļinisko noziegumu slepenā vēsture).

Foto kopēts 1980. gados, un pēc vajadzības pavairots. Izgatavojis Jānis Vēveris.

Jānis Vēveris (1954)

Darbojās konspiratīvajā Latvijas Neatkarības kustībā.

Arestēts 1983. gada janvārī. Piespriesti 3 gadi ieslodzījumā stingra režīma labošanas darbu kolonijā. Ieslodzījumā nometnē Perma-35. Atbrīvots 1986. gada janvārī.

Foto palielinātāju izmantojis Juris Saulgozis, izgatavojot Zviedrijā izdotās Ulda Ģērmaņa grāmatas Latviešu tauta cīņā un darbā 19. un 20. gadsimtā fotokopijas.

Fotofilmiņa un fotogrāfiju komplekts. Attēlos – Ulda Ģērmaņa grāmatas nepilna kopija.

Juris Saulgozis izgatavojis izplatīšanai 1981.–1982. gadā.

Grāmatu atveda Astrīda un Zīgurds Rīderi no ASV.

Diānas Vagales, Gunāra Astras audžumeitas, arhīvs:

37.

Astru ģimene: māte Elza un tēvs Larions ar jaunāko dēlu Leonu, Harijs un Gunārs. Rīga, 1940. gadu vidus.

38.

No kreisās: Gunārs Astra un Jānis Krūmiņš.
Rīga, 1955. gada jūlijs.

39.

No kreisās: Jānis Krūmiņš, Gunārs Astra, Valdis Muižnieks, Zigfrīds Hibšs un Oļģerts Hehts. Rīga, 1955. gada jūlijs.

Jānis Krūmiņš (1930–1994) un Valdis Muižnieks (1935–2013) PSRS basketbola izlases sastāvā izcīnīja trīs sudraba medaļas — 1956. gada Melburnas, 1960. gada Romas un 1964. gada Tokijas vasaras olimpiskajās spēlēs.

Jānis Krūmiņš, Valdis Muižnieks un Oļģerts Hehts (1931–2016) – trīskārtēji Eiropas basketbola klubu turnīra (Eirolīgas) čempioni Rīgas ASK sastāvā (1958, 1959, 1960).

40.

Gunārs Astra ieslodzījumā. Mordovijas APSR,
1963. gada 27. janvāris.

41.

Gunārs Astra ieslodzījumā. Sosnovka, Mordovijas APSR,
1965. gada janvāris.

42.

Gunārs Astra ieslodzījumā. Mordovijas APSR,
1965. gada 8. augusts.

43.

Gunārs Astra (aizmugurē) kopā ar Knutu Skujenieku (pirmais no labās). Latvija, ap. 1977. gads.

44.

Gunārs Astra (aizmugurē ar fotoaparātu) kopā ar Knutu Skujenieku (sēž otrais no labās) un Uldi Ofkantu (pirmais no kreisās). Latvija, ap. 1977. gads.

45.

Gunārs Astra. Rīga, 1981. gads.

46.

Gunārs Astra. Rīga, 1988. gads.

47.

Dokuments.

Lēmums par administratīvās uzraudzības ierobežojumu izmaiņām – atcelts aizliegums iziet no mājas no plkst. 19.00 līdz plkst. 6.00; aizliegums izbraukt no Rīgas bez atļaujas un aizliegums atrasties labošanas darbu iestādes teritorijā. Rīga, 1976. gada 18. novembris.

48.

Gunāra Astras vēstule ģimenei – sievai Hertai Līvijai (1933–2011) (prec. 1976–1988) un dēlam Kristapam (1977–2000). Permas apgabals, 1987. gada 18. novembrī.

Vēstule iesākas ar citātu “Cieņa pret visiem cilvēkiem ir nepieciešama, lai būtu miers.” un noslēdzas ar vēlējumu “Lai jūsu takas ir taisnas, lai jūsu domas un darbi gaiši. Esiet veseli un priecīgi.”

Pēc atbrīvošanas no ieslodzījuma Gunārs Astra klausās magnetofona ierakstu ar mātes Elzas pēdējiem novēlējumiem viņam.
Ogre, 1976. gads.

Gunārs Astra kopā ar sievu Hertu Līviņu un dēlu Kristapu.
Rīga, 1988. gada pavasaris.

